

**KONCEPCE RODINNÉ POLITIKY
KRÁLOVÉHRADECKÉHO KRAJE
2017 – 2020**

Srpen 2017

Obsah

1. Úvod	3
1.1. Východiska	3
1.2. Cíl	3
2. Analytická část	4
2.1. Charakteristika Královéhradeckého kraje	4
2.2. Situace rodin v Královéhradeckém kraji	4
2.3. Situace dětí žijících mimo vlastní rodinu v Královéhradeckém kraji	15
2.4. Role krajských a místních samospráv jako klíčových aktérů rodinné politiky	25
2.5. SWOT analýza – rodinná politika a podpora rodiny z pohledu kraje	25
3. Strategická část – prioritní oblasti, cíle a návrhy opatření	27
3.1. Institucionální ukotvení rodinné politiky	27
3.2. Podmínky pro fungování rodiny	27
3.3. Prostředí přátelské celé rodině	28
3.4. Podpora rodin se specifickými potřebami	30
3.5. Podpora ohrožených dětí a dětí žijících mimo vlastní rodinu	30
3.6. Demografické trendy a veřejné služby	34
4. Zdroje	35
5. Seznam tabulek	37

1. Úvod

1.1. Východiska

Rodina a její podpora je prioritou Královéhradeckého kraje. Závazek v podobě podpory rodiny a prarodinných aktivit je formulován v Programovém prohlášení Rady Královéhradeckého kraje pro období 2016 – 2020.

Historicky první koncepční dokument v oblasti rodinné politiky, Koncepti rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2012 - 2016, schválilo Zastupitelstvo Královéhradeckého kraje usnesením č. ZK/25/1834/2012 ze dne 26. ledna 2012. Hlavním cílem přijaté koncepce bylo v první řadě ukotvit rodinnou politiku jako jednu z plnohodnotných regionálních politik, která bude cíleně rozvíjena. Navazující koncepční dokument, Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje pro období 2017 – 2020 (dále jen Koncepce), je dokladem toho, že rodinná politika je i nadále pro Královéhradecký kraj prioritou.

Rodinná politika je politikou průřezovou. Ve svém širším pojetí se prolíná do množství veřejných oblastí života společnosti. Velmi úzce souvisí nejen s politikou sociálního zabezpečení, bytovou politikou, ale i politikou zaměstnanosti, se zdravotní politikou, systémem vzdělávání i oblastí dopravní obslužnosti. Cíle a opatření výše uvedených politik ovlivňují bezprostředně život rodin. Kraj, s ohledem na dosavadní zkušenosti a kompetence, upřednostnil pro účely této Koncepce, obdobně jako pro první krajský koncepční dokument pro období 2012 – 2016, tzv. užší pojetí, jímž kraj rozumí orientaci na oblasti, které nejsou koncepčně podchyceny jinými relevantními dokumenty Královéhradeckého kraje.¹

1.2. Cíl

Cílem Koncepce je zajistit kontinuitu podpory rodiny na regionální úrovni. Koncepce určuje směr, kterým se bude podpora rodiny na úrovni kraje v následujícím období ubírat.

¹ Zejména:

Strategií rozvoje Královéhradeckého kraje 2014 – 2020

Dotační strategií Královéhradeckého kraje 2017 – 2020

Strategií Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb - Plán rozvoje sociálních služeb v Královéhradeckém kraji 2011 – 2017

Strategií prevence sociálně nežádoucích jevů v Královéhradeckém kraji 2017 – 2021

Dlouhodobým záměrem vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016-2020

Koncepcí školské primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Královéhradeckého kraje na období 2014-2018

Koncepcí zdravotnictví Královéhradeckého kraje 2016-2020

Koncepcí péče o duševní zdraví v Královéhradeckém kraji 2016 - 2020

Programem rozvoje cestovního ruchu Královéhradeckého kraje pro období 2014-2020

2. Analytická část

2.1. Charakteristika Královéhradeckého kraje

Královéhradecký kraj se rozkládá na ploše 4.759 km², sousedí s krajem Pardubickým, Libereckým a Středočeským, na severu pak kraj tvoří hranici s Polskem. Královéhradecký kraj se počtem obyvatel v Česku řadí mezi kraje na desáté místo. Podobný počet obyvatel, mezi 500 000 a 600 000, mají ještě kraje Plzeňský, Zlínský, Pardubický a Vysočina.

Území kraje je tvořeno 5 okresy: Hradec Králové, Rychnov nad Kněžnou, Trutnov, Jičín a Náchod. Celkem je na území Královéhradeckého kraje 456 obcí, z toho 15 obcí s rozšířenou působností a dalších 20 obcí s pověřeným obecním úřadem (celkem 35).

K 31. 12. 2016 žilo v Královéhradeckém kraji celkem 550 804 osob (tedy cca 5 % celkového počtu obyvatel České republiky). Meziročně je evidován pokles počtu obyvatelstva v Královéhradeckém kraji oproti stejnému datu roku 2015 o 617 obyvatel. Oproti roku 2012 o 2138 obyvatel.

Podíl městského obyvatelstva Královéhradeckého kraje dosáhl k 31. 12. 2015 na 66,7 %. Hlavním centrem kraje je statutární město Hradec Králové s 92 891 obyvateli, druhým největším městem je Trutnov s 30 812 obyvateli. Nejméně urbanizován je okres Jičín, kde žije i nejvíce obyvatel v obcích do 500 obyvatel (více než pětina). V rámci kraje tvoří podíl obyvatel žijících v obcích do 500 obyvatel 12,5 %.²

2.2. Situace rodin v Královéhradeckém kraji

Rodiny v Královéhradeckém kraji, stejně jako v celé České republice, prochází za poslední desetiletí velkými změnami. Změny v rodinném chování spočívají zejména v odkládání manželství (zvyšuje se počet párů žijících v nesezdaném soužití a podíl dětí rodičů se mimo manželství), zakládání rodiny ve vyšším věku a oddalování odchodu z rodičovské domácnosti. Co přetrvává, je model rodiny se dvěma dětmi.

Počet obyvatel a věkové složení³

Počet obyvatel Královéhradeckého kraje od roku 2011 (553,8 tis.) nepřetržitě klesá (550,8 tis. v roce 2016), tempo poklesu se však zpomaluje. Již pátým rokem ubylo obyvatelstvo kraje přirozenou měnou, nejnižší přirozený úbytek byl v roce 2014, nejvyšší v roce 2013. V roce 2015 po šesti letech přibylo v Královéhradeckém kraji obyvatel vlivem migrace. Obyvatelstvo ubylo v okresech Náchod, Trutnov a Rychnov nad Kněžnou, trvale nejvíce ve správním obvodu ORP Broumov, dále v ORP Dvůr Králové nad Labem a Nový Bydžov.

² *Charakteristika kraje* [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2017. Poslední změna 9.2.2017 [cit. 15.4.2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/strucna_charakteristika_kraje

³ *Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Královéhradeckého kraje – 2015* [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2016 [cit. 15.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32961986/33013116.pdf/5ecebda-ac40-4c66-8e2b-6a4f8909fa63?version=1.13>

Průměrný věk obyvatel dosáhl ke konci roku 2015 již 42,5 let (u mužů 41,0 let a u žen 43,9 let). Průměrný věk obyvatel Královéhradeckého kraje tak dlouhodobě převyšuje celorepublikový průměr, v mezikrajském srovnání je hodnota průměrného věku obyvatel v Královéhradeckém kraji od roku 2013 nejvyšší. Co se týče okresů, vykazuje nejvyšší průměrný věk okres Hradec Králové, nejnižší okres Rychnov nad Kněžnou. Ke konci roku 2015 měl Královéhradecký kraj mezi kraji nejvyšší podíl obyvatel ve věku nad 65 let (19,6 %) a nejnižší podíl obyvatel ve věku 15–64 let (65,3 %).

Tabulka 1 Počet obyvatel ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Královéhradeckého kraje dle věkových skupin k 31. 12. 2015

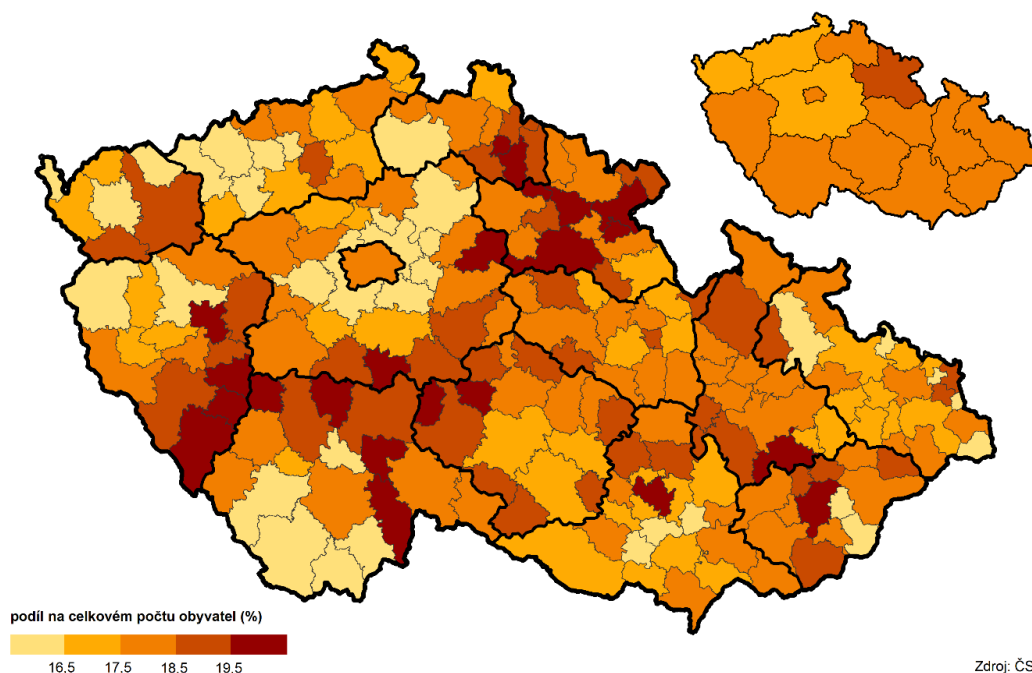
	Kraj celkem	v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností														
		Broumov	Dobruška	Dvůr Králové nad Labem	Hořice	Hradec Králové	Jaroměř	Jičín	Kostelec nad Orlicí	Náchod	Nová Paka	Nové Město nad Metují	Nový Bydžov	Rychnov nad Kněžnou	Trutnov	Vrchlabí
Celkem	551 421	16 357	20 173	27 202	18 354	145 657	19 333	47 771	24 905	60 903	13 365	14 276	17 502	33 783	64 032	27 808
v tom ve věku:																
0	5 562	154	198	229	184	1 531	212	530	260	622	139	130	154	349	601	269
1–4	21 860	607	814	985	676	5 920	797	1 892	967	2 405	497	531	663	1 448	2 460	1 198
5–9	30 625	896	1 241	1 476	1 069	8 107	1 086	2 649	1 386	3 403	680	803	942	1 799	3 517	1 571
10–14	25 510	828	965	1 246	860	6 342	993	2 193	1 213	2 859	614	673	774	1 665	2 995	1 290
15–19	25 099	807	956	1 223	870	6 118	1 012	2 063	1 154	2 936	581	678	841	1 612	2 978	1 270
20–24	31 465	1 044	1 229	1 573	1 049	7 894	1 178	2 805	1 428	3 424	776	781	1 106	1 999	3 678	1 501
25–29	34 618	1 073	1 241	1 631	1 125	9 179	1 224	2 958	1 536	3 771	871	920	1 100	2 164	4 076	1 749
30–34	35 517	906	1 278	1 612	1 143	9 850	1 302	3 227	1 653	3 730	881	856	1 086	2 225	3 979	1 789
35–39	43 647	1 117	1 639	2 075	1 433	11 684	1 536	3 939	1 970	4 628	1 000	1 063	1 430	2 753	5 128	2 252
40–44	45 019	1 362	1 539	2 335	1 515	11 818	1 538	3 914	2 076	4 820	1 033	1 136	1 426	2 954	5 313	2 240
45–49	35 952	1 179	1 244	1 737	1 161	9 341	1 296	3 039	1 613	3 953	855	912	1 147	2 191	4 401	1 883
50–54	34 878	1 049	1 234	1 715	1 145	8 913	1 205	3 054	1 587	3 877	976	965	1 135	2 132	4 118	1 773
55–59	34 136	970	1 285	1 683	1 171	8 962	1 182	3 004	1 482	3 845	877	839	1 140	2 042	3 981	1 673
60–64	39 485	1 163	1 482	2 058	1 392	10 357	1 318	3 570	1 675	4 308	843	1 039	1 250	2 401	4 595	2 034
65 a více	108 048	3 202	3 828	5 624	3 561	29 641	3 454	8 934	4 905	12 322	2 742	2 950	3 308	6 049	12 212	5 316
0-24	140 121	4 336	5 403	6 732	4 708	35 912	5 278	12 132	6 408	15 649	3 287	3 596	4 480	8 872	16 229	7 099
25-64	303 252	8 819	10 942	14 846	10 085	80 104	10 601	26 705	13 592	32 932	7 336	7 730	9 714	18 862	35 591	15 393

Tabulka 2 Další vybrané demografické údaje k 31. 12. 2015 dle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Královéhradeckého kraje dle věkových skupin k 31. 12. 2015

	Kraj celkem	v tom správní obvody obcí s rozšířenou působností														
		Broumov	Dobruška	Dvůr Králové nad Labem	Hořice	Hradec Králové	Jaroměř	Jičín	Kostelec nad Orlicí	Náchod	Nová Paka	Nové Město nad Metují	Nový Bydžov	Rychnov nad Kněžnou	Trutnov	Vrchlabí
Index stáří ¹⁾	129,3	128,9	119,0	142,9	127,7	135,3	111,9	123,0	128,2	132,7	142,1	138,0	130,6	115,0	127,6	122,8
Průměrný věk obyvatel	42,5	42,2	42,0	43,2	42,5	42,9	41,3	42,3	42,3	42,7	43,1	43,0	42,4	41,6	42,3	42,1

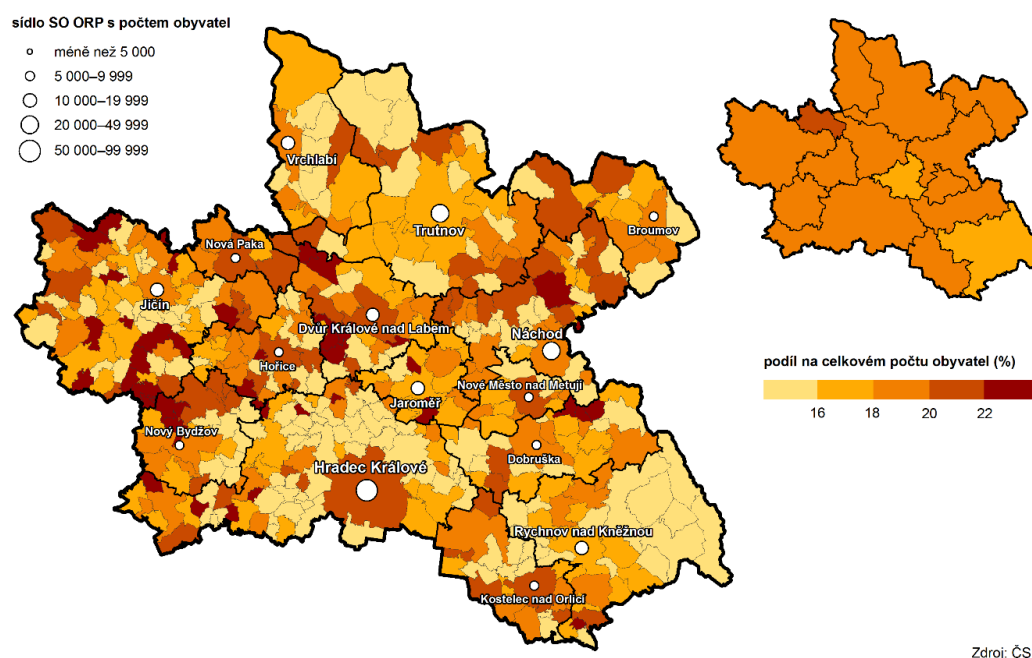
Níže uvedený kartogram ukazuje, že Královéhradecký kraj jasně dominuje v rámci ČR jako oblast s největším procentním zastoupením obyvatel 65 a více let.

Obyvatelé ve věku 65 a více let podle SO ORP a krajů k 31. 12. 2014⁴

Situace přímo v rámci spádových území obcí s rozšířenou působností je zřejmá z níže uvedeného kartogramu.

Obyvatelé ve věku 65 a více let podle obcí a SO ORP Královéhradeckého kraje k 31. 12. 2014⁵

⁴ *Senioři v Královéhradeckém kraji - 2015* [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 30.10.2015 [cit. 19.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/kartogramy-hu4hcbgm3a>

⁵ *Senioři v Královéhradeckém kraji - 2015* [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 30.10.2015 [cit. 19.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/kartogramy-hu4hcbgm3a>

Stárnutí populace

Trend stárnutí populace bude pokračovat i v letech následujících. Dle Projekce obyvatelstva v krajích ČR do roku 2050 (Projekce krajů 2013)⁶ by průměrný věk měl činit v Královéhradeckém kraji 46,4 roku v roce 2031, v roce 2051 pak 48,9 roku. V následujících letech by již Královéhradecký kraj neměl být nejstarším krajem v ČR. Podíl osob ve věku nad 65 let by měl růst na 25,6 % v roce 2031 a 32,4 % v roce 2051. Snižovat resp. stagnovat bude podíl osob cílové skupiny do 14 let, snižovat se bude podíl osob ve skupině 15 – 64 let (očekává se snížení počtu obyvatel cca o desetinu). Na trend stárnutí populace a s ním související potřeby v oblasti péče o osoby závislé na péči jiné fyzické osoby reaguje Královéhradecký kraj připravovanou Strategií Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb 2018 – 2026, v rámci ní pak Střednědobým plánem sociálních služeb Královéhradeckého kraje na období 2018 - 2020. Zadání tvorby Strategie Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb 2018 – 2026 a Střednědobého plánu sociálních služeb Královéhradeckého kraje 2018 – 2020 schválila Rada Královéhradeckého kraje usnesením č. RK/5/238/2017 ze dne 27. 2. 2017.

Plodnost a porodnost

Úhrnná plodnost se zvýšila z 1,30 v roce 2005 na 1,60 v roce 2015. Rozdíly v úhrnné plodnosti nejsou obecně mezi kraji České republiky vysoké. Ve srovnání s ostatními kraji se Královéhradecký kraj v letech 2005 – 2015 držel mezi kraji s vyšší úhrnnou plodností. V letech 2005 a 2013 měl dokonce třetí nejvyšší hodnotu plodnosti. S hodnotou úhrnné plodnosti 1,6 kraj mírně převyšuje průměr zemí EU (1,58 v roce 2014). Podíl živě narozených dětí mimo manželství stoupl od roku 2005 (30,4 %) na 49,7 % v roce 2015. V mezikrajském srovnání obsadil 10. příčku a drží se mírně nad průměrem ČR (47,8 %).⁷

Průměrný věk matky při narození dítěte se v Královéhradeckém kraji zvýšil z 29,4 v roce 2006 na 30,5 roku v roce 2015 (v případě prvního dítěte z 27,3 na 28,4). V roce 2015 tak byl Královéhradecký kraj z hlediska věku matek při narození dítěte mírně pod průměrem ČR.⁸

Tabulka 3 Narození - územní srovnání, období: rok 2015⁹

Narození - územní srovnání (2015)	Živě narození	v tom podle pořadí dítěte				Průměrný věk matky narození *		Živě narození mimo manželství
		první	druhé	třetí	čtvrté a vyšší pořadí	dítěte	prvního dítěte	
Česká republika	110 764	53 223	41 276	11 598	4 667	30,7	28,9	52 976

⁶ Projekce počtu obyvatel Královéhradeckého kraje do roku 2050 [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad [cit. 16.4.2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/projekce_poctu_obyvatel_do_roku_2050

⁷ Porodnost a plodnost - 2011 – 2015 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 16.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/porodnost-a-plodnost-2011-2015>

⁸ Veřejná databáze Českého statistického úřadu (Statistiky) [online]. Český statistický úřad [cit. 4.7.2017]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&pvo=DEM07&skupId=586&filtr=G%7EF M%7EF Z%7EF R%7EF P%7E S%7E U%7E3 01_null &katalog=30845&pvo=DEM07&evo=v1450 ! VUZEMI97-100 1&c=v3~8 RP2015

⁹ Veřejná databáze Českého statistického úřadu (Statistiky) [online]. Český statistický úřad [cit. 4.7.2017]. Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&pvo=DEM07&skupId=586&filtr=G%7EF M%7EF Z%7EF R%7EF P%7E S%7E U%7E3 01_null &katalog=30845&pvo=DEM07&evo=v1450 ! VUZEMI97-100 1&c=v3~8 RP2015

Hlavní město Praha	14 759	7 807	5 369	1 272	311	32,4	31,1	6 087
Středočeský kraj	14 602	6 850	5 663	1 576	513	31	29,1	6 670
Jihočeský kraj	6 600	3 072	2 575	666	287	30,4	28,3	3 187
Plzeňský kraj	5 861	2 880	2 221	545	215	30,3	28,6	2 896
Karlovarský kraj	2 731	1 287	994	267	183	29,6	27,7	1 710
Ústecký kraj	8 313	3 897	2 872	948	596	29,4	27,3	5 179
Liberecký kraj	4 683	2 195	1 745	504	239	30,3	28,3	2 513
Královéhradecký kraj	5 582	2 604	2 095	622	261	30,5	28,4	2 777
Pardubický kraj	5 302	2 434	2 012	608	248	30,5	28,3	2 502
Kraj Vysočina	5 349	2 485	2 014	639	211	30,3	28,4	2 256
Jihomoravský kraj	12 771	6 171	4 813	1 354	433	30,9	29,2	5 501
Olomoucký kraj	6 498	3 168	2 401	655	274	30,4	28,4	3 134
Zlínský kraj	5 847	2 777	2 185	660	225	30,8	29	2 374
Moravskoslezský kraj	11 866	5 596	4 317	1 282	671	29,8	28	6 190

* Průměrný věk matky při narození dítěte je vypočítán z rozložení absolutních počtů narozených podle věku matky.

Sňatečnost v Královéhradeckém kraji¹⁰

V období let 2005 – 2015 vzrostl počet sňatků významněji v roce 2007, následně do roku 2013 počet sňatků klesal, rok 2014 již znamenal nárůst a v roce 2015 počet sňatků stagnoval.¹¹

Průměrný věk ženichů a nevěst se postupně zvyšuje. Stejně tak průměrný věk ženichů a nevěst při prvním sňatku. V roce 2015 činil průměrný věk ženicha při prvním sňatku 31,7 let (oproti 28,8 letům v roce 2005), zvýšil se tak téměř o 3 roky. Průměrný věk nevěsty při prvním sňatku nevěsty vzrostl o 2,4 roky na 28,9 let oproti roku 2005, kdy činil 26,5 let. Průměrný věk ženichů i nevěst při prvním sňatku se však v Královéhradeckém kraji drží pod celorepublikovým průměrem (v roce 2015 činil průměrný věk ženicha při prvním sňatku 32,4 let, nevěsty 29,8 let)¹².

Tabulka 4 Počet sňatků a průměrný věk ženichů a nevěst při prvním sňatku v letech 2005 - 2015

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Sňatky celkem	2706	2738	2964	2738	2421	2484	2347	2337	2268	2508	2465
Průměrný věk při prvním sňatku - ženich	28,8	29,8	29,8	30,3	30,4	30,6	31,2	30,9	31,2	31,7	31,7
Průměrný věk při											

¹⁰ Statistické ročenky Královéhradeckého kraje [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 16.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

¹¹ Obdobně v roce 2016 (2565 sňatků značí mírný nárůst). Zdroj: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&pvo=DEM05&skupId=546&filtr=G%7EF M%7EF Z%7EF R%7EF P%7E S%7E U%7E3 01_null &katalog=30845&pvo=DEM05&str=v97&c=v3~3 RP2016&u=v97 VUZEMI 100 3085

¹² Vývoj obyvatelstva České republiky - 2015 (sňatečnost) [online]. Praha: Český statistický úřad, 3.10.2016 [cit. 16.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky>

prvním sňatku - nevěsta	26,5	27	27,1	27,4	27,6	27,9	28,2	28,3	28,5	28,8	28,9
-------------------------	------	----	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Rozvodovost v Královéhradeckém kraji¹³

V Královéhradeckém kraji dlouhodobě klesá počet rozvodů.¹⁴ Klesá resp. v posledních cca 5 letech, s výjimkou roku 2013, také stagnuje podíl rozvodů manželství s nezletilými dětmi. Od roku 2005 poklesl o více než 10 % na 56,2 % v roce 2014.

Tabulka 5 Vybrané ukazatele rozvodovosti v Královéhradeckém kraji v letech 2005 - 2015

Rok	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Rozvody celkem	1716	1692	1736	1515	1597	1640	1459	1354	1543	1379	1360
S počtem nezletilých dětí:											
žádné	570	673	704	616	625	650	620	580	630	604	582
jedno	631	583	562	491	522	542	454	418	475	431	394
dvě	449	388	413	374	404	395	337	318	385	304	343
Tři a více	66	48	57	34	46	53	48	38	53	40	41
Celkem s dětmi	1146	1019	1032	899	972	990	839	774	913	775	778
Rozvody s dětmi v %	66,8	60,2	59,4	59,3	60,9	60,4	57,5	57,2	59,2	56,2	57,2

Co se týče celorepublikového srovnání, drží se Královéhradecký kraj v rozvodovosti spíše pod celorepublikovým průměrem.

Tabulka 6 Úhrnná rozvodovost v Královéhradeckém kraji a ČR¹⁵

Rok	2005	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Úhrnná rozvodovost ČR	47,3	50,0	46,2	44,5	47,8	46,7	46,5
Úhrnná rozvodovost Královéhradecký kraj	48,4	49,7	45,2	43,2	49,5	45,2	45,4

Registrovaná partnerství

Za období od 1. 7. 2006 do 31. 12. 2016 bylo v České republice uzavřeno 2510 registrovaných partnerství, z toho 78 v Královéhradeckém kraji.¹⁶

¹³ Statistické ročenky Královéhradeckého kraje [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 17.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

¹⁴ I v roce 2016 dochází k dalšímu poklesu počtu rozvodů v Královéhradeckém kraji na 1300. Zdroj: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&pvo=DEM05&skupId=546&filtr=G%7EF_M%7EF_Z%7EF_R%7EF_P%7E_S%7E_U%7E3_01_null_&katalog=30845&pvo=DEM05&str=v97&c=v3~3_RP2016&u=v97_VUZEMI_100_3085

¹⁵ Vývoj obyvatelstva České republiky, Populační vývoj v krajích [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 9.5.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/47411902/1300691608.pdf/d35ee37c-49cb-4f00-8b76-7d86cc7000eb?version=1.1>

Struktura domácností¹⁷

K datu 26. března 2011 (výsledky sčítání lidu, domů a bytů) bylo v Královéhradeckém kraji 147 040 rodinných hospodařících domácností z celkového počtu 228 256 domácností, 143 577 domácností bylo tvořených jednou rodinou. Neúplné rodiny se závislymi dětmi tvořily cca 10,4 % hospodařících domácností rodinných tvořených 1 rodinou, úplné rodiny se závislymi dětmi cca 32,6 % těchto domácností.

Tabulka 7 Struktura hospodařících domácností k 26. 3. 2011 (výsledky sčítání lidu, domů a bytů)

Typ hospodařící domácnosti, způsob bydlení	Hospodařící domácnosti celkem
Hospodařící domácnosti celkem	228 256
v tom podle typu:	
hospodařící domácnosti rodinné	147 040
tvořené 1 rodinou	143 577
úplné rodiny	115 071
v tom:	
bez závislých dětí	68 242
se závislymi dětmi	46 829
neúplné rodiny	28 506
v tom:	
bez závislých dětí	13 517
se závislymi dětmi	14 989
z počtu rodinných HD:	
manželské páry	102 678
faktická manželství	12 216
registrovaná partnerství	17
faktická partnerství	160
tvořené 2 rodinami	3 432
v tom:	
2 úplné rodiny	1 639
2 neúplné rodiny	211
1 úplná a 1 neúplná rodina	1 582
tvořené 3 a více rodinami	31

Dlouhodobým trendem je růst počtu domácností jednotlivců, za deset let jejich počet vzrostl o 8,5 %. Až v posledním desetiletí naopak klesá počet domácností tvořených jednou rodinou (pokles o 5,7 %). Klesá podíl úplných rodin ve prospěch neúplných a klesá i podíl rodin se závislymi dětmi ve prospěch rodin bez závislých dětí. V roce 2011 v Královéhradeckém kraji žilo celkem cca 20 tis. dětí v hospodařících domácnostech tvořených 1 neúplnou rodinou, z nichž 83,5 % s matkou (17 tisíc dětí) a 16,5 % s otcem (3 tisíce dětí).

¹⁶ Grafika: Registrovaná partnerství fungují přes 10 let. Kolik párů si řeklo "ano" a kolik se rozvedlo. In: *Aktualne.cz* [online]. 11.2.2017 [cit. 17.4.2017]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/grafika-registrovana-partnerstvi/r~5fb3d54aec4811e6b0800025900fea04/?redirected=1492403482>

¹⁷ *Sčítání lidu, domů a bytů - Královéhradecký kraj - analýza výsledků – 2011* [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 30.9.2013 [cit. 17.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/scitani-lidu-domu-a-bytu-2011-kralovehradecky-kraj-analyza-vysledku-2011-22y25h155n>.

Tabulka 8 Vývoj vybraných ukazatelů Královéhradeckého kraje v letech 1970 – 2011 (přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2011)

	1970	1980	1991	2001	2011
Hospodařící domácnosti celkem	191 640	208 875	211 093	224 921	228 256
z toho:					
jednotlivců	.	50 135	55 539	66 578	72 208
tvořené 1 rodinou	.	151 902	151 527	152 198	143 577
Rodinné domácnosti podle typu (%):					
úplné rodiny	.	90,6	87,1	81,9	80,1
bez závislých dětí	.	.	39,1	43,9	47,5
se závislými dětmi	.	.	48,1	38,0	32,6
neúplné rodiny	.	9,4	12,9	18,1	19,9
bez závislých dětí	.	.	5,3	7,2	9,4
se závislými dětmi	.	.	7,5	10,9	10,4

V posledních 10 letech se v souvislosti s vývojem porodnosti změnilo složení úplných rodin se závislými dětmi. Poměrně stabilní je zastoupení rodin se dvěma dětmi, naproti tomu podíl rodin s 1 dítětem se neustále zvyšuje, snižuje se však podíl rodin se 3 dětmi. V neúplných rodinách se závislými dětmi jsou nejčastěji zastoupeny rodiny s 1 dítětem.

Tabulka 9 Struktura domácností tvořených jednou rodinou podle počtu závislých dětí v roce 2011

	Úplné rodiny	Neúplné rodiny
Bez závislých dětí	59,3 %	47,4 %
1 závislé dítě	18,8 %	36,2 %
2 závislé děti	18,7 %	14,0 %
3 a více závislých dětí	3,2 %	2,3 %

Situace na trhu práce

Od roku 2014 se průběžně snižuje nezaměstnanost, z 8,2 % v roce 2013, na 5,6 % v roce 2015, 4,1 v roce 2016 a dále i v roce 2017. Podíl nezaměstnaných osob za březen 2017 byl shodně nejvyšší v okresech Náchod a Trutnov (4 %), těsně následovaný okresem Hradec Králové. Nejnižší nezaměstnanost dlouhodobě vykazuje okres Rychnov nad Kněžnou, kde počet volných pracovních míst převyšuje počet dosažitelných uchazečů ve věku 15 – 64 let, tedy evidovaných nezaměstnaných, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Co se týče spádových území obcí s rozšířenou působností, vykazovala za rok 2016 nadprůměrnou míru nezaměstnanosti území ORP Broumov, Nový Bydžov, Dvůr Králové nad Labem, Jaroměř, Trutnov, Hradec Králové a Hořice.

Tabulka 10 Nezaměstnanost v Královéhradeckém kraji za březen 2017¹⁸

Okres (kraj)	Dosažitelní uchazeči 15-64	Podíl nezaměstnaných osob	Volná místa
Hradec Králové	4114	3,9%	2680
Jičín	1451	2,8%	911
Náchod	2868	4,0%	1201
Rychnov nad Kněžnou	808	1,6%	1221
Trutnov	3042	4,0%	1028

Tabulka 11 Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob - územní srovnání k 31. 12. 2016¹⁹

Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob - územní srovnání k 31. 12. 2016	Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce		Podíl nezaměstnaných osob (%)		
	celkem	dosažitelní	celkem	muži	ženy
Královéhradecký kraj	14 270	13 389	3,76	3,79	3,72
Broumov	906	898	8,42	9,39	7,41
Dobruška	278	275	2,1	1,75	2,45
Dvůr Králové nad Labem	927	925	5,24	4,88	5,62
Hořice	474	462	3,85	4,01	3,68
Hradec Králové	4 193	3 794	4,03	4,15	3,91
Jaroměř	748	712	5,57	5,8	5,32
Jičín	853	815	2,58	2,44	2,73
Kostelec nad Orlicí	282	251	1,55	1,23	1,88
Náchod	1 386	1 262	3,21	3,56	2,86

¹⁸ Statistika nezaměstnanosti z územního hlediska. In: <http://portal.mpsv.cz> [online]. 2017 [cit. 22.4.2017].

Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?stat=200000000110&obdobi=C&rok=2017&uzemi=0&send=send&piref37_240429_37_240428_240428.pohled=1&piref37_240429_37_240428_240428.xslselect=nazev&piref37_240429_37_240428_240428.xslorder=0&piref37_240429_37_240428_240428.usr1=1

¹⁹ Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob - územní srovnání. In:

<https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=statistiky&katalog=30853> [online]. 2017 [cit. 3.7.2017].

Dostupné z: https://vdb.czso.cz/vdbvo2/faces/cs/index.jsf?page=vystup-objekt&z=T&f=TABULKA&pvo=ZAM12-B&skupld=806&katalog=30853&pvo=ZAM12-B&pvokc=100&pvoch=3085&c=v3~2_RP2016MP12DP31

Nová Paka	247	242	2,78	2,75	2,82
Nové Město nad Metují	244	228	2,48	2,47	2,49
Nový Bydžov	656	638	5,47	5,29	5,66
Rychnov nad Kněžnou	420	373	1,66	1,36	1,98
Trutnov	1 855	1 804	4,27	4,41	4,13
Vrchlabí	665	583	3,21	3,08	3,35

Co se týče průměrné mzdy v Královéhradeckém kraji, překonala v roce 2016 hranici 25 tis. Kč, v porovnání s ostatními kraji obsadil Královéhradecký kraj 9. místo. Oproti situaci v letech 2014 a 2015 si o dvě místa pohoršil, a to i přesto, že tempo růstu mezd bylo druhé nejrychlejší ze všech krajů. Za průměrem České republiky zaostala průměrná mzda v kraji o 2 449 Kč, za Hl. městem Prahou s nejvyšší mzdou zaostal Královéhradecký kraj o více než 10 tis. Kč.

Tabulka 12 Zaměstnanci a jejich průměrné mzdy v krajích v 1. – 4. čtvrtletí 2016 a přírůstek proti 1. – 4. čtvrtletí 2015²⁰

pracovištní metoda 1)	Průměrná hrubá měsíční mzda na přepočtené počty zaměstnanců			Průměrný evidenční počet zaměstnanců přepočtený na plně zaměstnané		
	v Kč	přírůstek (úbytek) proti 1. až 4. čtvrtletí 2015		v tis.	přírůstek (úbytek) proti 1. až 4. čtvrtletí 2015	
		v Kč	%		v tis.	%
Česká republika c e l k e m²⁾	27 589	1 122	4,2	3 923,9	69,7	1,8
Hl. m. Praha	35 187	1 181	3,5	799,2	26,7	3,5
Středočeský kraj	27 730	1 225	4,6	394,3	9,4	2,4
Jihočeský kraj	24 835	1 024	4,3	219,2	2,1	1,0
Plzeňský kraj	26 498	1 083	4,3	211,1	3,1	1,5
Karlovarský kraj	23 612	1 045	4,6	88,7	0,2	0,2
Ústecký kraj	25 148	1 152	4,8	240,7	2,2	0,9
Liberecký kraj	25 622	1 043	4,2	142,0	1,7	1,2
Královéhradecký kraj	25 140	1 147	4,8	189,9	2,9	1,6
Pardubický kraj	24 707	1 016	4,3	179,0	2,9	1,7
Kraj Vysočina	25 222	1 179	4,9	170,6	2,0	1,2
Jihomoravský kraj	26 629	1 169	4,6	442,4	6,4	1,5
Olomoucký kraj	24 666	990	4,2	213,8	3,2	1,5
Zlínský kraj	24 342	1 058	4,5	203,5	2,1	1,0
Moravskoslezský kraj	25 171	771	3,2	427,0	5,0	1,2

¹⁾ Územní třídění je provedeno podle místa skutečného pracoviště zaměstnanců tzv. "pracovištní metodou".

²⁾ Zahrnuti jsou i zaměstnanci sledovaných subjektů pracující mimo území ČR, proto součet za kraje nemusí souhlasit s ČR celkem.

²⁰ Průměrná mzda v Královéhradeckém kraji za rok 2016 se přehoupla přes 25 tisíc korun. In: <https://www.czso.cz/csu/xh> [online]. 2017 [cit. 22.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xh/prumerna-mzda-v-kralovehradeckem-kraji-za-rok-2016-se-prehoupla-pres-25-tisic-korun>

Tabulka 13 Vývoj průměrné mzdy v Královéhradeckém kraji v letech 2011 - 2016²¹

	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Průměrná hrubá měsíční mzda zaměstnance (přepočteného na plnou pracovní dobu) podle místa pracoviště v Kč	21 925	22 724	22 621	23 312	24 030	25 140

2.3. Situace dětí žijících mimo vlastní rodinu v Královéhradeckém kraji

Česká republika dlouhodobě sklízí kritiku některých domácích expertů i mezinárodních institucí za vysoký počet dětí v ústavěch i za roztržitost péče, na kterém participují 3 resorty: zdravotnictví, práce a sociálních věcí a školství.

Náklady na dítě v pěstounské péči se liší v závislosti na tom, zda se jedná o dlouhodobou pěstounskou péči či pěstounskou péči na přechodnou dobu, na počtu dětí o které je pečováno, na jejich zdravotním stavu (závislosti na pomoci jiné fyzické osoby). „Nejvyšší“ odměna pěstouna (osoby v evidenci²²) je spojena s pěstounskou péčí na přechodnou dobu ve výši 24 tis. Kč tehdy, pokud pěstoun (osoba v evidenci) pečuje o zdravotně postižené dítě, závislé ve stupni II., III. nebo IV. stupni. S pěstounskou péčí je dále spojen příspěvek na úhradu potřeb nezaopatřeného dítěte, lišící se v závislosti na věku dítěte a zdravotním stavu (závislosti na pomoci jiné fyzické osoby). Nárok na tento pravidelný (měsíční) příspěvek na úhradu potřeb dítěte (až do výše 9 tis. Kč) má nezletilé nezaopatřené dítě svěřené do pěstounské péče.²³ Kromě těchto pravidelných dávek pěstounské péče je výkon pěstounské péče (klasické, dlouhodobé) spojen s jednorázovými dávkami. Jde o příspěvek při převzetí dítěte, příspěvek při ukončení pěstounské péče, na který má nárok osoba, která byla ke dni dosažení zletilosti v pěstounské péči a příspěvek na zakoupení osobního motorového vozidla v případě, že osoba pečující má v pěstounské péči nejméně 3 děti. Nejvyšší pravidelné měsíční náklady na dítě v náhradní rodinné péči, které je však závislé na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni IV závislosti, činí max. 29 tis. Kč resp. 33 tis. Kč při zohlednění nákladů na doprovázející a odborné služby.

Od počátku roku 2013 získali pěstouni nárok na další doprovázející a odborné služby, jejichž fungování je zajištěno státním příspěvkem na výkon pěstounské péče. Je určen na pokrytí nákladů vynakládaných na zajišťování pomoci osobám pečujícím, osobám v evidenci nebo svěřeným dětem a na provádění dohledu nad pěstounskou péčí. Nárok na tento příspěvek má obecní úřad obce s rozšířenou působností, obecní úřad, krajský úřad, nebo pověřená osoba, které s pěstouny uzavírají obligatorní dohodu o výkonu pěstounské péče. Výše státního příspěvku na výkon pěstounské péče činí 48 000 Kč za kalendářní rok.

²¹ Mzdy, náklady práce. In: <https://www.czso.cz/csu/xh/> [online]. 2017 [cit. 22.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xh/mzdy-xh>

²² Pro účely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění, se rozumí osobou v evidenci fyzická osoba, která je vedena v evidenci osob, které mohou vykonávat pěstounskou péči na přechodnou dobu.

²³ Nárok je zachován i po dosažení zletilosti dítěte, nejdéle však do dvacátého šestého roku jeho věku, jde-li o nezaopatřené dítě podle zákona upravujícího státní sociální podporu, které trvale žije a společně uhrazuje náklady na své potřeby s osobou, která byla do dosažení jeho zletilosti osobou pečující.

Meziročně se v Královéhradeckém kraji zvyšují dávky vyplácené Úřadem práce ČR v souvislosti s výkonem pěstounské péče.

Tabulka 14 Dávky vyplácené Úřadem práce ČR v souvislosti s výkonem pěstounské péče

Dávky vyplácené Úřadem práce ČR v souvislosti s výkonem pěstounské péče	Rok 2015	Rok 2016
Odměna pěstouna	75 759 291	79 850 550
Příspěvek na zakoupení motorového vozidla	497 410	547 652
Příspěvek na úhradu potřeb dítěte	47 602 569	51 156 991
Příspěvek při převzetí dítěte	886 000	742 000
Příspěvek při ukončení pěstounské péče	775 000	1 050 000
ORP - náklady na dohody	5 648 000	5 040 000
Pověřená PO - náklady na dohody	15 420 000	16 928 000
CELKEM	146 588 270	155 315 193

Tabulka 15 Vývoj počtu dětí v náhradní rodinné péči v Královéhradeckém kraji k 31. 12. příslušného kalendářního roku v letech 2013 – 2016

	Počet dětí k 31. 12. 2013	Počet dětí k 31. 12. 2014	Počet dětí k 31. 12. 2015	Počet dětí k 31. 12. 2016
	celkem	celkem	celkem	celkem
Pěstounská péče	390	431	470	455
z toho pěstounská péče na přechodnou dobu	3	27	30	41
Poručenství s osobní péčí poručníka	174	158	159	119
Výchova jiné fyzické osoby než rodiče/Svěření dítěte do péče jiné osoby	182	169	187	161

Průměrné náklady na dítě v náhradní rodinné péči při zohlednění nákladů výše uvedených resp. vyplacených dávek a počtu dětí ve formách náhradní rodinné péče, s nimiž se dávky pěstounské péče a náklady na dohody pojí, činily v roce 2015 cca 19 421 Kč, v roce 2016 cca 22 549 Kč.

Tabulka 16 Orientační průměrné náklady na dítě v náhradní rodinné péči

Náklady na dítě v NRP	Dávky vyplácené Úřadem práce ČR v souvislosti s výkonem pěstounské péče	Počet dětí	Průměrné náklady dítě/rok	Průměrné náklady dítě/měsíc
Rok 2015	146 588 270 Kč	629	233 049,7 Kč	19 420,81 Kč
Rok 2016	155 315 193 Kč	574	270 584,0 Kč	22 548,66 Kč

Tabulka 17 Vývoj počtu pěstounů resp. osob v Královéhradeckém kraji vykonávajících náhradní rodinnou péči v letech 2014 - 2016

	celkem k 31. 12. 2014	Vztah k dítěti			celkem k 31. 12. 2015	Vztah k dítěti			celkem k 31. 12. 2016	Vztah k dítěti		
		prarodiče	jiný příbuzný	cizí		prarodiče	jiný příbuzný	cizí		prarodiče	jiný příbuzný	cizí
Pěstounská péče	500	235	86	200	488	233	83	172	535	249	83	203
Pěstounská péče na přechodnou dobu	50	0	0	43	58	0	0	58	62	0	0	62
Poručenství s osobní péčí poručníka	200	57	29	117	193	53	26	114	176	45	31	100
Péče jiné osoby	197	180	12	10	215	181	23	11	217	186	20	11

Alternativou k náhradní rodinné péči je ústavní péče o nezaopatřené děti.

Největší počet nezaopatřených dětí žije ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Tabulka níže ukazuje vývoj počtu dětí v těchto zařízeních v České republice ve školním roce 2005/06 až 2015/16 v dětských domovech, výchovných ústavech, diagnostických ústavech a dětských domovech se školou.²⁴

Tabulka 18 Počty nezaopatřených dětí žijících ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy

	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16
Děti před zahájením povinné školní docházky	415	411	384	462	507	474	468	509	420	445	497
Děti plnící povinnou školní docházku	4 152	4 108	4 097	4 131	4 081	3 720	3 547	3 467	3 211	3 199	3 325
Děti po ukončení povinné školní docházky	3 054	2 940	2 946	3 227	3 290	3 203	3 135	2 965	2 918	2 851	2 660
CELKEM	7 621	7 459	7 427	7 820	7 878	7 397	7 150	6 941	6 549	6 495	6 482

Jak je zřejmé z níže uvedené tabulky, téměř 300 dětí z Královéhradeckého kraje žije dlouhodobě v náhradní péči zařízení pro péči o děti. Některé další děti žijí ve vybraných zařízeních (dětské centrum, pobytové sociální služby) pouze na základě smlouvy se zákonným zástupcem. V polovině roku 2016 se jednalo o 8 dětí z Královéhradeckého kraje v zařízeních na území Královéhradeckého kraje.

Tabulka 19 Děti z Královéhradeckého kraje umístěné v náhradní péči zařízení pro péči o děti v letech 2014 - 2016

	Počet umístěných dětí v roce 2014	Počet dětí k 31. 12. 2014	Počet umístěných dětí v roce 2015	Počet dětí k 31. 12. 2015	Počet umístěných dětí v roce 2016	Počet dětí k 31. 12. 2016
Děti s nařízenou ÚV umístěné v zařízení pro výkon ÚV	74	291	104	287	75	269

²⁴ Vývojová ročenka školství 2005/06–2015/16 [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2017, [cit. 12.5.2017]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyvojova-rocenka-skolstvi-2005-06-2015-16>

Děti s uloženou OV umístěné v zařízení pro výkon OV	0	2	2	4	4	5
Děti s nařízeným výchovným opatřením podle § 13a ZSPOD umístěné v zařízení pro výkon ÚV nebo ve středisku výchovné péče	2	0	4	0	1	0
Děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu	17	21	25	10	30	11
Děti umístěné v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě žádosti zákonného zástupce, žádosti dítěte, žádosti OSPOD se souhlasem rodiče	47	14	54	11	52	22
Děti umístěné v náhradní péči zařízení pro péči o děti CELKEM	140	328	189	312	162	307

Rozborem nákladů jednotlivých typů služeb péče o ohrožené děti se v roce 2014 ve svém příspěvku zabýval Ing. Miloslav Macela:²⁵ Průměrným neinvestičním nákladům ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy v roce 2013 věnoval následující tabulku.

Tabulka 20 Neinvestiční náklady ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy v roce 2013

Typ zařízení	Rozpočet MŠMT 2013	Kapacita	Počet dětí školní rok 2012/13	Skutečný pobyt dětí (dny)	Děti na útěku (dny)	Obsazenost %	Obsazenost bez dětí na útěku %	Náklady na lůžko	Náklady na dítě/měsíc		
									Evidenční pobyt	Skutečný pobyt	Při zohlednění útěků
Dětské domovy	1 156 143 000	5 086	4 442	1 435 734	12 366	77,3	76,7	18 943	21 689	24 480	24 692
Dětské domovy se školou	324 688 000	1 070	713	272 317	22 801	69,7	63,9	25 287	37 949	36 246	39 559
Výchovné ústavy	768 458 000	1 311	1 269	383 053	85 278	80,1	62,2	48 847	50 463	60 986	78 465
Diagnostické ústavy	513 228 000	576	517	162 642	747	77,4	77	74 251	82 725	95 929	96 372
Celkem	2 762 157 000	8 043	6 941	2 253 746	121 192	76,7	72,6	28 618	33 162	37 358	39 376

²⁵ MACELA, Miloslav. Rozbor nákladů jednotlivých typů služeb péče o ohrožené děti. In: *Obec a finance 1/2014* [online]. [cit. 18.5.2017]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6642305>. Path: homepage; archiv; Ročník 19; Rešerše 1/2014.

Průměrné měsíční náklady na dítě ve školských zařízeních činily v roce 2013 měsíčně 37 358 Kč. Krajským a soukromým zařízením (dětským domovům) bylo poskytováno 24 480 Kč na dítě měsíčně, u státních zařízení činily náklady 36 246 Kč měsíčně v případě dětských domovů se školou, 60 986 Kč u výchovných ústavů (započteme-li dobu na útěcích, jde o 78 465 Kč měsíčně) a 95 929 Kč měsíčně u dítěte umístěného v diagnostickém ústavu.

Co se týče Královéhradeckého kraje a jím zřizovaných školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy, činily průměrné měsíční náklady v roce 2016 na lůžko 33 106 Kč měsíčně, vyšší je pak průměrná částka měsíčně na dítě, a to z důvodu neobsazení celé lůžkové kapacity. Tento rozdíl se pohybuje v řádu jednotek až desítek tisíc korun dle jednotlivých zařízení. Nejvyšší rozdíl vykazují: Dětský domov, Základní škola speciální a Praktická škola, Jaroměř, Dětský domov a školní jídelna, Nechanice a Dětský domov a školní jídelna, Sedloňov. K 31. 10. 2016 tvořila neobsazená kapacita těchto zařízení 59 lůžek, což je cca 22 %. K zařízení v Jaroměři je nutné poznamenat, že více než 1/5 klientů (k 31. 10. 2016) tvoří mladí dospělí s ukončenou ústavní výchovou, kteří žijí v tomto zařízení na základě žádosti resp. smlouvy uzavřené mezi nezaopatřenou osobou a zařízením.²⁶

Tabulka 21 Kapacita a náklady na lůžko ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchově v Královéhradeckém kraji v roce 2016

Zařízení	Nejvyšší povolený počet lůžek	Počet dětí podle stavu k 31. 10. 2016	Veřejné zdroje celkem v tis. Kč	Průměrný náklad na lůžko/rok v tis. Kč	Průměrný náklad na lůžko/měsíc v tis. Kč	Průměrný náklad na dítě/rok v tis. Kč	Průměrný náklad na dítě/měsíc v tis. Kč
Dětský domov, Základní škola speciální a Praktická škola, Jaroměř	48	25	21 207,3	441,8	36,8	848,3	70,7
Dětský domov a školní jídelna, Nechanice, Hrádecká 267	48	30	16 505,6	343,9	28,7	550,2	45,8
Dětský domov, mateřská škola a školní jídelna, Broumov, třída Masarykova 246	58	55	25 225,1	434,9	36,2	458,6	38,2
Dětský domov, Potštejn, Českých bratří 141	20	19	7 569,6	378,5	31,5	398,4	33,2
Dětský domov a školní jídelna, Sedloňov 153	36	25	12 820,6	356,1	29,7	512,8	42,7
Dětský domov a školní jídelna, Vrchlabí, Žižkova 497	24	23	8 979,8	374,2	31,2	390,4	32,5

²⁶ Základní školu speciální mohou s výjimkou zřizovatele navštěvovat až do 26 let a místní střední školu bez věkového omezení. Jedná se o žáky se středně těžkým a těžkým mentálním postižením, kombinovaným postižením nebo autismem.

Dětský domov, základní škola a školní jídelna, Dolní Lánov 240	32	30	13 365,4	417,7	34,8	445,5	37,1
CELKEM	266	207	105 673,4	397,3	33,1	510,5	42,5

Další děti žijí v dětských centrech resp. dětských domovech pro děti do 3 let věku (resort zdravotnictví). Ty jsou financovány zejména příspěvky svých zřizovatelů, kterými jsou zpravidla kraje. V roce 2013 činily dle rozboru Ing. Macely průměrné měsíční neinvestiční náklady na jedno dítě umístěné do kojeneckého ústavu minimálně 46 667 Kč. **V roce 2015 činily průměrné náklady na lůžko v jediném dětském centru v Královéhradeckém kraji, jehož zřizovatelem je Královéhradecký kraj, min. 35 tis. Kč a v roce 2016 min. 38 tis. Kč²⁷, průměrné měsíční náklady na dítě by byly opět vyšší, a to s ohledem na skutečné využití lůžkové kapacity.** Ta u dětského centra s kapacitou 32 lůžek činila v roce 2015 58 %. Od 1. 1. 2017 byla snížena kapacita dětského centra na 16 lůžek, a to částečně ve prospěch kapacity zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc a částečně ve prospěch kapacity pro pobyty rodiče s dítětem.

Dalším typem zařízení pro ohrožené děti jsou zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen ZDVOP). Co se týče provozu lůžek zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc, přispívá na tato lůžka stát. Výše státního příspěvku v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na kalendářní měsíc činí 22.800 Kč. Výše státního příspěvku však není paušální (na lůžko), odvíjí se od počtu dnů dítěte strávených v zařízení.²⁸ S ohledem na způsob stanovení výše příspěvku i nákladovost obdobných pobytových zařízení je tedy zřejmé, že státní příspěvek nepokryje zdroje na financování provozu zařízení a skutečné náklady jsou tedy vyšší, dofinancovány jsou zřizovateli, tedy Královéhradeckým krajem. V roce 2015 se zřizovatel na dofinancování podílel u jednoho střediska více než 50 %, u druhého cca 32 %, v roce 2016 pak cca 28 % a 38 %. Co se týče průměrných nákladů na lůžko, ve ZDVOP činily průměrné náklady na lůžko a měsíc v roce 2015 cca 27 tis. Kč, v roce 2016 cca 24,5 tis. Kč.

Co se týče **pobytových sociálních služeb**, poskytují služby nezletilým uživatelům dvě příspěvkové organizace Královéhradeckého kraje, jde o Barevné domky Hajnice a Ústav sociální péče pro mládež Domečky. Přestože je v názvu poskytovatele obsaženo „pro mládež“, je nutno poznamenat, že v roce 2016 žilo v obou pobytových sociálních službách jen celkem 8 nezletilých uživatelů (vedle dalších uživatelů nad 18 let). Přehled vývoje požadavku na dofinancování na lůžko z veřejných zdrojů obou poskytovatelů je následující:

Tabulka 22 Dofinancování vybraných pobytových sociálních služeb poskytujících službu domova pro osoby se zdravotním postižením nezaopatřeným dětem

Poskytovatel	Dofinancování lůžko 2012	Dofinancování lůžko 2013	Dofinancování lůžko 2014	Dofinancování lůžko 2015	Dofinancování lůžko 2016
Barevné domky Hajnice	275 112	271 083	301 215	334 530	460 291
ÚSP pro mládež Domečky	145 652	144 762	148 216	157 770	172 175

²⁷ V nákladech není zohledněna poměrná část nákladů připadající na řízení celé organizace - Sdružení ozdravoven a léčeben okresu Trutnov.

²⁸ Státní příspěvek se snižuje o jednu třetinu za každý den, v němž dítě pobývá mimo zařízení a takový pobyt trvá 2 po sobě jdoucí kalendářní dny. Za den, kdy dítě v zařízení nepobývá, se považuje den, kdy dítě zařízení opustí před 15 hodinou, a den, kdy se dítě do zařízení navrácí po 15 hodině.

Poskytovatel	Dofinancování lůžko 2012/ měsíc	Dofinancování lůžko 2013/ měsíc	Dofinancování lůžko 2014 /měsíc	Dofinancování lůžko 2015/ měsíc	Dofinancování lůžko 2016/ měsíc
Barevné domky Hajnice	22 926	22 590	25 101	27 878	38 358
ÚSP pro mládež Domečky	12 138	12 064	12 351	13 148	14 348

Dopady náhradní péče na vývoj dětí

Zmapování vývoje dětí a jejich potřeb v náhradní rodinné a výchovné péči se věnuje publikace „Vývoj dětí v náhradních formách péče“²⁹, výstup výzkumného projektu s názvem „Vývoj dětí a jejich potřeb v náhradní rodinné a výchovné péči v kontextu současného společenského vývoje“, realizovaný Psychiatrickou klinikou 1. LF UK a VFN v Praze, který podpořilo Ministerstvo práce a sociálních věcí. Tato publikace shrnuje základní poznatky o vlivu náhradní výchovné péče na vývoj dětí, publikované jak v domácí, tak zahraniční odborné literatuře, a dále jednotlivé oblasti doplňuje konkrétními poznatky získanými v rámci uvedeného výzkumného projektu. Co se týče shrnutí základních poznatků o vlivu náhradní výchovné péče, je nesporné, že umístění dítěte do náhradní péče s sebou přináší značný zásah do života dítěte a silně ovlivňuje jeho psychický i tělesný vývoj. Autoři se věnují dopadům institucionální péče v oblasti intelektu a motoriky, vývoje řečových schopností, socioemočního vývoje, psychických poruch a somatického vývoje:

V rámci studie uskutečněné v ČR v letech 2010-2011 (Ptáček et al., 2011) bylo zjištěno, že mezi dětmi ve všech sledovaných skupinách a v podstatě ve všech sledovaných parametrech jsou významné rozdíly, kdy z vývojového hlediska jako nejslabší lze hodnotit děti v dětských domovech – a to jak v oblasti intelektu, socioemočního a sociálního vývoje, přítomnosti vývojové patologie a přítomnosti některých specifických psychopatologických projevů, jako je zvýšená depresivita a disociativní symptomy. Dále lze hodnotit statisticky významně zvýšenou přítomnost rizikových faktorů, jako je např. možná traumatizace a pocity osamělosti. O něco lépe vycházely ve většině uvedených parametrů děti z pěstounských rodin. S poměrně výrazným odstupem se za nimi nacházely děti z neúplných, selhávajících rodin. Nejlepší vývojové parametry vycházely u dětí z úplných biologických rodin. Hodnoceny byly též základní parametry tělesného růstu, v kterých rovněž děti z dětských domovů vykazovaly z hlediska porovnání s populační normou opět největší negativní rozdíl. Autoři však zdůrazňují, že tyto nálezy pouze informují o tom, jaké děti se v příslušných formách péče nacházejí, není možné interpretovat přímou kauzální závislost (tedy závislost vlivu náhradních forem péče na vývoj dítěte). A to i přesto, že na základě dostupných dosavadních studií by toto mohlo být i částečně opodstatněné. Při hodnocení zjištěných údajů je nutné zohledňovat anamnestická data dětí. V případě dětí v dětských domovech i pěstounských rodinách lze předpokládat podstatně výraznější rodinou i raně vývojovou zátěž, než u dětí z původních biologických rodin (úplných i neúplných). Tato zátěž představuje pro další vývoj dítěte prognosticky silně negativní prvek. I přes tuto skutečnost jsou takto ohrožené děti vystavovány další vývojově nepřiměřené zátěži, a to zvláště ve smyslu jevů, jako je stěhování v různých dětských domovech, opakované návraty z pěstounské péče apod.

²⁹ *Vývoj dětí v náhradních formách péče* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011 [cit. 22.5.2017]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

Autoři upozorňují, že v souvislosti s teoretickými poznatky i souhrny dosavadních studií je nutné zvažovat, že určitý vliv na negativní vývojové charakteristiky dětí v náhradních formách péče (a zvláště v dětských domovech) má zejména „nepřítomnost blízké osoby“. I kvalitní péče v dětských domovech nemůže z vývojového hlediska nahradit silný oboustranný emoční vztah s blízkou osobou, nezbytný pro úspěšný vývoj dítěte.

„I v oblasti vývojových charakteristik dětí v rámci zkoumaných skupin lze hodnotit celou řadu specifických i nespecifických rozdílů. Příčinná souvislost těchto rozdílů je silně multifaktorová – podílí se na nich skutečně velké množství skutečností a souvislostí. Jednoznačně lze zvažovat silně negativní anamnestické předpoklady, uvažovat lze také o vlivu institucionální, respektive náhradní péče. Zjištění o vývojových rozdílech ve sledovaných skupinách jsou sice na první pohled poměrně jasná a statistiky jsou v celkových hodnotách na poměrně vysoké hladině pravděpodobnosti, nicméně při bližším pohledu zjišťujeme, že realita není „černobílá“. Nacházíme i silné stránky nejvíce ohrožených dětí, tedy dětí v ústavní péči, a zároveň nacházíme i slabá místa dětí ve výchovně optimálním prostředí biologické rodiny. Obojího rozhodně není málo. Nicméně v celkovém pohledu se musíme soustředit na hlavní nálezy, a to i proto, že dosavadní studie jasně ukazují, že nejvýznamnější prognostickou váhu mají globální charakteristiky, nikoliv ty dílčí.

ZVLÁŠTĚ VÝZNAMNÁ ZJIŠTĚNÍ V OBLASTI VÝVOJE

Kognitivní vývoj: *Intelektově nejslabší vycházejí děti z dětských domovů, a to v celkovém i dílčích intelektových skórech, dalšími v pořadí jsou pěstounské děti a nejvyšší výkon vykazují děti ve skupině biologických rodin. Děti z neúplných rodin vykazují nejmenší, stále však statisticky významný rozdíl oproti dětem z rodin úplných. V oblasti expresivní řeči skupina dětí z dětských domovů vykazuje statisticky velice významně nejslabší výsledky ze všech skupin.*

Socioemoční vývoj a sociální vývoj: *Děti ze skupiny dětských domovů vykazují nejnižší výkon v oblasti rozeznávání emocí a sociálně kompetentního chování. V oblasti porozumění sociálním situacím a regulace emocí jsou na tom ovšem lépe, než děti ze skupiny pěstounských rodin. Děti z dětských domovů vykazují statisticky významně častěji závažné pocity osamění.*

Sebehodnocení: *Nejnižší sebehodnocení, tedy i např. vyšší potřebu spoléhat se na pomoc jiné osoby, vykazují děti z biologických rodin. U dětí v dětských domovech a pěstounských rodinách lepší charakteristiky v této oblasti lze hodnotit jako větší „nutnost“ spolehnout se na sebe sama a větší nutnost samostatnosti.*

Traumatizace: *U dětí v dětských domovech a pěstounských rodinách je výrazně zvýšená pravděpodobnost emočního, fyzického a sexuálního zneužívání/zanedbávání. Nevyšší hodnoty vykazují v oblasti emočního a fyzického zanedbávání děti z dětských domovů, což v podstatě odpovídá zjištěným anamnestickým údajům.*

Vývojová psychopatologie: *Nejčastější projevy vývojové psychopatologie, zvláště ve smyslu poruch chování, hyperaktivity, impulzivity, poruch opozičního vzdoru a podobně, vykazují děti v dětských domovech a pěstounských rodinách, a v poměrně shodné míře. Tento výskyt až trojnásobně překračuje výskyt v běžné populaci.*

Aktuální psychopatologické projevy: *Děti v dětských domovech vykazují nejvyšší úroveň symptomů depresivity, nižší schopnost prožívat radost a výraznější pocity osamělosti. Pocity osamělosti byly zaznamenány i v oblastech odpovídajících osamocenenosti ve vztazích s vrstevníky.*

Školní úspěšnost: *Nejlépe hodnotí vlastní školní úspěšnost děti ze skupiny biologických rodin, a to především v oblasti obecných schopností, čtení a pravopisu. Nejnižší hodnocení pak mají děti ze skupiny dětských domovů.“*

2.4. Role krajských a místních samospráv jako klíčových aktérů rodinné politiky

Krajské a místní samosprávy patří vedle orgánů státní správy na ústřední, regionální a místní úrovni ke klíčovým aktérům rodinné politiky. Ustanovením příslušných zákonů (zákon č. 129/2000 Sb., o krajích a zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, v platném znění) je jim uloženo pečovat o všestranný rozvoj svého území a potřeby občanů. Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR ve svém Metodickém „doporučení“ Rodinná politika krajů a obcí³⁰ připisuje obcím roli iniciační, realizační, propagační a informativní, a to směrem k občanům. Krajům přisuzuje úlohu reprezentativní, koncepční, koordinační, organizační a informativní, a to směrem k obcím a dalším aktérům. K těm na místní a regionální úrovni patří nestátní neziskové organizace poskytující služby rodinám, zaměstnavatelé, rodiny, vzdělávací instituce, média a další subjekty, které prostřednictvím své činnosti a přijímaných opatření život rodin ovlivňují (v oblasti dopravy, zdravotnictví, kultury a volného času atd.).

2.5. SWOT analýza – rodinná politika a podpora rodiny z pohledu kraje

Silné stránky	Slabé stránky
<ul style="list-style-type: none">• Každoročně vyhlášený dotační program pro podporu činností, které navazují, kooperují nebo rozšiřují sociální služby a prarodinných aktivit v Královéhradeckém kraji• Dotační programy pro podporu vzdělávání, volnočasových aktivit, sportu a tělovýchovy, prevence rizikového chování, kultury a cestovního ruchu• Dotační programy na individuální účel (roční činnost, jednorázové akce)• Fungující systém slev a výhod RODINNÉ PASY• Fungující systém slev a výhod SENIOR PASY• Uzavřené memorandum KHK a MPSV o spolupráci na realizaci systémového projektu MPSV „Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň“• Uzavřené memorandum KHK a MPSV o spolupráci na realizaci systémového projektu MPSV „„Koordinační opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů“• Podpora rodiny jako jedna z priorit Programového prohlášení Rady Královéhradeckého kraje 2016 – 2020• Zkušenosti s realizací projektů v oblasti prevence kriminality podporujících	<ul style="list-style-type: none">• Absence informací o potřebách a prioritách rodin v Královéhradeckém kraji• Pasivní role KHK v oblasti podpory rovných příležitostí žen a mužů a sladování pracovního, rodinného a osobního života• Orientace na rodinnou politiku v užším pojetí ve smyslu orientace na oblasti, které nejsou koncepčně podchyceny jinými relevantními dokumenty Královéhradeckého kraje, absence koordinovaného přístupu k rodinné politice• Nerovnoměrně zajištěná dostupnost terénních, ambulantních služeb sociální péče a odlehčovacích pobytových služeb• Nedostatečná kapacita specializované zdravotní péče v oblasti psychiatrie (př. dětská a dorostová psychiatrie)

³⁰ Rodinná politika na úrovni krajů a obcí – Metodické „doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008 [cit. 23.4.2017]. ISBN 978-80-86878-82-9. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/6778/Rodinna_politika.pdf

<p>osvětu a bezpečí seniorů</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stabilní síť služeb sociální prevence podporujících rodiny se specifickými potřebami a zdravé fungování rodiny (sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, raná péče) • V porodnicích v rámci Zdravotnického holdingu Královéhradeckého kraje (jičínská, náchodská, trutnovská i rychnovská) umožněna přítomnost otce dítěte či jiné blízké osoby rodičky u porodu bezplatně 	
<p>Příležitosti</p>	<p>Hrozby</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Dotační tituly MPSV v oblasti podpory prorodinných aktivit (MPSV Rodina) • Dotační program na podporu samosprávy v oblasti stárnutí • Systémový projekt MPSV „Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň“ • Systémový projekt MPSV „Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů“ • Dlouhodobá činnost rodinných, rodičovských a mateřských center a dalších nositelů prorodinných aktivit v Královéhradeckém kraji • Operačním program potravinové a materiální pomoci pro programové období 2014-2020, výzvy v rámci specifického cíle I – Potravinová pomoc dětem v hmotné nouzi - Obědy do škol • Soutěže pro obce/oceňování obcí aktivních v oblasti podpory rodiny organizované MPSV ve spolupráci s dalšími subjekty (Soutěž „Obec přátelská rodině“ a první ročník soutěže „Obec přátelská seniorům“) • Dotační podpora vybudování a provozu dětských skupin/mikrojeslí (Operační program Zaměstnanost) 	<ul style="list-style-type: none"> • Situace rodin v KHK (stárnutí populace, snižování počtu obyvatel regionu, regionální specifika (přhraniční oblasti X Rychnovsko), stagnace sňatečnosti a porodnosti (odkládání mateřství a rodičovství) • Situace rodin pečujících o osobu závislou na péči (osobu s postižením, seniora závislého na péči) • Absence subjektu, který by se v Královéhradeckém kraji systematicky věnoval podpoře rovných příležitostí žen a mužů a sladování pracovního, rodinného a osobního života • Dosud vládou neschválená připravovaná Koncepce rodinné politiky na národní úrovni • Omezená finanční podpora části rodinných a mateřských center v KHK v rámci dotačního programu MPSV Rodina 2017 • Ohrožení chudobou vícečetných a neúplných rodin • Riziko finanční nedostupnosti bydlení ve vybraných lokalitách • Omezená dostupnost zařízení péče o děti do 3 let věku • Omezená alokace dotační podpory vybudování a provozu dětských skupin/mikrojeslí (Operační program Zaměstnanost)

3. Strategická část – prioritní oblasti, cíle a návrhy opatření

3.1. Institucionální ukotvení rodinné politiky

Cíl č. 1 Institucionálně ukotvit rodinnou politiku na regionální úrovni

Dílčí cíl 1.1 Zajistit koordinátora zodpovědného za přípravu ročních realizačních plánů Koncepce, monitoring a vyhodnocování naplňování cílů a opatření Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2017 – 2020 resp. ročních realizačních plánů

Opatření k naplnění cíle: Koordinátorem zodpovědným za přípravu ročních realizačních plánů Koncepce, monitoring a vyhodnocování naplňování cílů a opatření Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2017 – 2020 resp. ročních realizačních plánů je Odbor sociálních věcí Krajského úřadu Královéhradeckého kraje, ostatní věcně příslušné odbory krajského úřadu Královéhradeckého kraje na realizaci, monitoringu a vyhodnocování naplňování cílů a opatření Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2017 – 2020 aktivně participují.

Dílčí cíl 1.2 Naplňovat Koncepti rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2017 – 2020 prostřednictvím ročních realizačních plánů

Opatření k naplnění cíle: Roční realizační plány Koncepce schvalované Radou Královéhradeckého kraje k 31. 1. příslušného kalendářního roku (tj. k 31. 1. 2018, 31. 1. 2019 a 31. 1. 2020)

Dílčí cíl č. 1.3 Vyhodnocovat každoročně naplňování cílů a realizaci opatření Koncepce rodinné politiky Královéhradeckého kraje 2017 – 2020 (resp. ročních realizačních plánů)

Opatření k naplnění cíle: Zpráva o naplňování cílů a realizaci opatření realizačního plánu za předcházející kalendářní rok projednaná Radou Královéhradeckého kraje k 31. 3. následujícího kalendářního roku (tj. k 31. 3. 2019, 31. 3. 2020 a 31. 3. 2021)

3.2. Podmínky pro fungování rodiny

Cíl č. 2 Ulehčit rodinným rozpočtům, podpořit dostupnost služeb, zboží a podpořit společné trávení volného času

Dílčí cíl č. 2.1 Zajistit udržitelnost fungování slevového systému RODINNÉ PASY v Královéhradeckém kraji

Opatření k naplnění cíle: V letech 2017 – 2020 zajistit fungování a rozšiřování slevového systému RODINNÉ PASY v Královéhradeckém kraji

Dílčí cíl č. 2.2 Vytvářet příležitosti k finančně dostupným možnostem společného trávení volného času rodin

Opatření k naplnění cíle: Jako doprovodné aktivity projektů RODINNÉ PASY a SENIOR PASY podporovat příležitosti k společnému trávení volného času rodin formou např. dotovaného

vstupného v rámci speciálních prarodinných akcí, doprovodných prarodinných a vícegeneračních programů, bonusových slevových akcí apod.

Dílčí cíl č. 2.3 Zajistit pomoc rodinám s nízkými příjmy

Opatření k naplnění cíle: Zapojit Královéhradecký kraj do projektu Obědy do škol, který nabízí formou bezplatného stravování ve školních jídelnách a mateřských školách dětem ve věku 3 až 15 let pomoc rodinám s nízkými příjmy.

Cíl č. 3 Podporovat zdravé fungování rodiny

Dílčí cíl č. 3.1 Finančně podporovat nabídku prarodinných aktivit v Královéhradeckém kraji a služeb pro rodinu

Opatření k naplnění cíle: Podporu prarodinných aktivit a fungování nekomerčních služeb pro rodinu každoročně zohledňovat v rámci Dotačního programu pro podporu činností, které navazují, kooperují nebo rozšiřují sociální služby, a pro podporu prarodinných aktivit v Královéhradeckém kraji, a to s důrazem na:

- Zdravé fungování rodiny
- Rozvoj a posilování rodičovských kompetencí
- Sociální začleňování pečujících osob
- Sladování pracovního a rodinného života
- Podporu aktivního otcovství
- Podporu více/mezigeneračního soužití a aktivního zapojení seniorů v rámci rodiny

3.3. Prostředí přátelské celé rodině

Cíl č. 4 Vytvářet prostředí přátelské celé rodině

Dílčí cíl č. 4.1 V rámci řízených agend podporovat rozvoj infrastruktury přátelské celé rodině

Opatření k naplnění cíle: Podporovat bezbariérová řešení a rozvoj speciální infrastruktury v dopravě, zdravotnictví, cestovním ruchu, kultuře: dětské parky, koutky, hřiště, přebalovací pulty, doplňkové služby (např. hlídání), lavičky, zohlednění docházkových vzdáleností služeb, veřejně přístupné bezbariérové toalety, fit parky pro seniory

Dílčí cíl č. 4.2 V rámci řízených agend podporovat prarodinné klima v pobytových sociálních, zdravotnických i školských zařízeních zřizovaných či zakládaných Královéhradeckým krajem

Opatření k naplnění cíle: Na úrovni poskytovatelů sociálních služeb, zdravotnických zařízení a školských zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy vytvářet podmínky a aktivně podporovat v maximální možné míře prohloubení či udržení kontaktu osob žijících v pobytových sociálních službách, hospitalizovaných osob (dětí i dospělých) a dětí a mladých dospělých žijících v zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy s rodinou a blízkými osobami.

Dílčí cíl č. 4.3 Participovat na zlepšení koordinace celostátních a regionálních politik v oblasti podpory rodin

Opatření k naplnění cíle: V rámci uzavřeného memoranda mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR spolupracovat na realizaci systémového projektu „Koordinace opatření na podporu sladění pracovního a rodinného života na úrovni krajů“.

Dílčí cíl č. 4.4 Zavádět a rozšiřovat aktivity na podporu sladění pracovního, osobního a rodinného života v orgánech kraje a organizacích zakládaných či zřizovaných Královéhradeckým krajem

Opatření k naplnění cíle: Zvyšovat informovanost krajem zřizovaných či zakládaných organizací v roli zaměstnavatelů; podpora realizace auditů slučitelnosti práce a rodiny, rozvoj a optimalizace prorodinně orientované pracovní kultury, rozvoj opatření na podporu sladění pracovního, osobního a rodinného života.

Dílčí cíl č. 4.5 Participovat na zlepšení koordinace celostátních a regionálních politik v oblasti přípravy na stárnutí

Opatření k naplnění cíle: V rámci uzavřeného memoranda mezi Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR spolupracovat na realizaci systémového projektu „Implementace politiky stárnutí na krajskou úroveň“.

Dílčí cíl č. 4.6 Realizovat aktivity podporující aktivní a zdravé stárnutí na regionální úrovni

Opatření k naplnění cíle: Prostřednictvím realizace projektů v rámci Dotačního programu MPSV na podporu krajské samosprávy v oblasti stárnutí přispívat ke zvyšování bezpečnosti seniorů (osvěta, vzdělávání), rozvíjet občanské kompetence a posilovat finanční, právní a spotřebitelskou gramotnost, podporovat zdravý životní styl, posilovat mezigenerační spolupráci a vytvářet pozitivní obraz stárnutí a stáří ve společnosti a zvyšovat povědomí veřejnosti o potřebách starších osob.

Dílčí cíl č. 4.7 Iniciovat a podporovat spolupráci relevantních aktérů rodinné politiky

Opatření k naplnění cíle: Vytvářet příležitosti aktérů rodinné politiky ke spolupráci, podporovat realizaci či organizovat konference, kulaté stoly, workshopy, semináře apod. věnované tématům rodinné politiky a další formy spolupráce.

Dílčí cíl č. 4.8 Medializovat a propagovat témata rodinné politiky

Opatření k naplnění cíle: Aktivně prezentovat aktuální informace o opatřeních rodinné politiky a konkrétních aktivitách pro podporu rodiny na regionální úrovni a o příkladech dobré praxe v oblasti rodinné politiky a prorodinných opatření. K zajištění informovanosti, prezentaci a propagaci prorodinných aktivit využívat existující informační prostředky Královéhradeckého kraje (www.kr-kralovehradecky.cz, facebook, Zpravodaj U nás v kraji,

Portál sociálních služeb Královéhradeckého kraje - <http://socialnisluzby.kr-kralovehradecky.cz/>, Zpravodaj sociálních projektů a komunikační kanály pro propagaci projektů SENIOR PASY a RODINNÉ PASY v Královéhradeckém kraji)

3.4. Podpora rodin se specifickými potřebami

Cíl č. 5 Specifické potřeby rodin reflektovat v rámci oborových koncepcí Královéhradeckého kraje (nejen) v sociální oblasti

Dílčí cíl č. 5.1 Opatření na podporu rodin a jejich členů v nepříznivé sociální situaci vč. opatření na podporu osob pečujících o osobu blízkou závislou na péči zohledňovat v rámci Strategie Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb 2018 – 2026 a Střednědobého plánu sociálních služeb Královéhradeckého kraje 2018 - 2020

Dílčí cíl č. 5.2 Opatření v oblasti předcházení sociálnímu vyloučení a podpory sociálního začleňování obyvatel sociálně vyloučených lokalit s důrazem na rodiny s dětmi zohledňovat v rámci Strategie prevence sociálně nežádoucích jevů v Královéhradeckém kraji 2017 – 2021 (oblasti vzdělávání, bydlení, služeb sociální prevence, bezpečnosti)

Dílčí cíl č. 5.3 Opatření v oblasti prevence rizikového chování dětí a mladistvých zohledňovat v rámci Strategie prevence sociálně nežádoucích jevů v Královéhradeckém kraji 2017 – 2021, Dlouhodobém záměru vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy Královéhradeckého kraje 2016-2020 či Koncepti školské primární prevence rizikového chování dětí a mládeže Královéhradeckého kraje na období 2014 -2018

3.5. Podpora ohrožených dětí a dětí žijících mimo vlastní rodinu

Cíl č. 6 Předcházet institucionalizaci ohrožených dětí

Dílčí cíl č. 6.1 Podporovat zdravé fungování rodiny vč. služeb zajišťujících preventivní práci s rodinou v případech ohrožení vývoje dětí s cílem předcházet, zmírnit nebo eliminovat míru rizik v ohrožení dětí a poskytnout rodičům i dětem přiměřenou pomoc nebo intervenci k zajištění bezpečí dětí a k zachování celé rodiny.

Opatření k naplnění cíle: Opatření na podporu služeb zajišťujících preventivní práci s rodinou zohledňovat v rámci Strategie Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb 2018 – 2026 a Střednědobého plánu sociálních služeb Královéhradeckého kraje 2018 – 2020 a v rámci dotačních programů na podporu sociálních služeb a dotačního programu pro podporu činností, které navazují, kooperují nebo rozšiřují sociální služby, a pro podporu prarodinných aktivit v Královéhradeckém kraji.

Dílčí cíl č. 6.2 V případech nutnosti zajištění náhradní výchovy preferovat náhradní rodinnou péči před ústavní péčí zajišťovanou prostřednictvím zařízení péče o děti³¹

³¹ Institucionální péči lze považovat za akceptovatelnou pouze v případech, kdy se to jeví jako výslovně vhodné, nezbytné a konstruktivní řešení pro konkrétní dítě v souladu s jeho zájmy.

Opatření k naplnění cíle: Podporovat propagaci všech forem náhradní rodinné péče.

Dílčí cíl č. 6.3 V případě nutnosti zajištění péče o dítě prostřednictvím náhradní výchovy formou zařízení péče o děti preferovat zařízení rodinného typu, a to vždy jako krajní řešení a za předpokladu intenzivní spolupráce s OSPOD s cílem zajistit návrat či přechod dítěte do některé z forem náhradní rodinné péče.

Opatření k naplnění cíle: Náhradní rodinnou péči upřednostňovat při metodickém vedení pracovníků orgánů sociálně-právní ochrany dětí, pracovníků zařízení péče o děti a v rámci multidisciplinární spolupráce se všemi dalšími zainteresovanými aktéry a současně při strategických rozhodnutích týkajících se způsobů zajištění péče o ohrožené děti a rodiny na území Královéhradeckého kraje, a to napříč jednotlivými resorty.

Cíl č. 7 Předcházet institucionalizaci dětí s postižením³²

Dílčí cíl č. 7.1 Metodicky vést sociální pracovníky obcí realizující činnosti sociální práce a sociální pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí

Opatření k naplnění cíle: Doporučit sociálním pracovníkům obecních úřadů obcí s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem spolupracovat s relevantními subjekty v rámci svého správního obvodu (zdravotnická zařízení, poskytovatelé sociálních služeb, školská zařízení) a aktivně vyhledávat děti s postižením resp. rodiny dětí s postižením a zajistit adekvátní informovanost rodin dětí s postižením o dostupných službách a podpoře, zprostředkovávat přístup ke službám a podpoře.

Opatření k naplnění cíle: Doporučit orgánům sociálně právní ochrany dětí (obecní úřady obcí s rozšířenou působností) spolupracovat se zařízeními v rámci svého správního obvodu a aktivně vyhledávat děti, které jsou na základě žádostí rodičů nebo jiných osob odpovědných za výchovu dítěte opakovaně umísťovány do zařízení zajišťujících nepřetržitou péči o děti nebo jejich umístění v takových zařízeních trvá déle než 6 měsíců. Typicky jde o zdravotnická zařízení, pobytové služby sociální péče (domovy pro osoby se zdravotním postižením) a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc.³³

Doporučit orgánům sociálně-právní ochrany dětí prověřit individuální plány ochrany dětí (dále jen IPOD) s postižením v institucionální péči s ohledem na prioritu, kterou je život v (náhradní) rodině, klást v rámci v rámci IPOD důraz na opatření směřující k návratu dítěte do rodiny, popř. náhradní rodiny, (vytvářet podmínky pro návrat dítěte do původní rodiny, zajišťovat kontakt s biologickou rodinou, případně vytvářet podmínky pro zajištění náhradní

³² Analýza struktury a potřeb nezletilých osob s postižením z Královéhradeckého kraje v zařízeních spojených s dlouhodobým pobytem v souvislosti s transformací sociálních služeb a transformací systému péče o ohrožené děti, Královéhradecký kraj v rámci projektu Rozvoj dostupnosti a kvality sociálních služeb v Královéhradeckém kraji V, 2017.

³³ V průběhu roku 2016 byly identifikovány v rámci výkonu činnosti sociální práce na Krajském úřadě Královéhradeckého kraje případy dětí, které jsou dlouhodobě umístěny v zařízeních (zdravotnická zařízení, pobytová služba sociální péče) na základě smlouvy se zákonným zástupcem, avšak nemají vypracován individuální plán ochrany dítěte. Pravděpodobně tak ani nejsou či nebyly v evidenci případů OSPOD. Co se týče pobytu dětí v ZDVOP, může být v zařízení dítě na základě žádosti zákonného zástupce na dobu 3 resp. 6 měsíců (opakovaná žádost), další setrvání dítěte v zařízení je možné na základě žádosti obecního úřadu obce s rozšířenou působností (OSPOD).

rodinné péče, či náhradní péče v co nejvíce rodinném prostředí, a to po omezenou dobu a jako krajní řešení) a koordinovat případ a zainteresované subjekty tak, aby výsledkem mohlo být navrácení dítěte do (náhradní) rodinné péče, s cílem zajistit naplnění závazků dle čl. 7 a 23 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.³⁴

Dílčí cíl č. 7.2 Metodicky vést zřizované organizace (zejm. příspěvkové organizace kraje) poskytující sociální služby a zdravotnická zařízení

Opatření k naplnění cíle: Doporučit příspěvkovým organizacím vytvořit si pravidla/postupy pro uzavírání smluv se zákonnými zástupci/osobami odpovědnými za výchovu dítěte, které zajistí, že před uzavřením smlouvy o pobytu dítěte v zařízení (službě s charakterem dlouhodobého pobytu) a přijetím dítěte do zařízení bude o této skutečnosti s vědomím zákonných zástupců/osob odpovědných za výchovu dítěte informován příslušný orgán sociálně právní ochrany dětí.

Opatření k naplnění cíle: Doporučit příspěvkovým organizacím vytvořit si pravidla/postupy pro uzavírání smluv se zákonnými zástupci/osobami odpovědnými za výchovu dítěte, které zajistí, že výše uvedená smlouva bude uzavřena na dobu určitou.³⁵

Cíl č. 8 Předcházet další institucionalizaci dětí a mladých dospělých s postižením³⁶

Dílčí cíl 8. 1 Metodicky vést sociální pracovníky orgánů sociálně-právní ochrany dětí a sociální pracovníky obcí realizující činnosti sociální práce/sociální kurátory

Opatření k naplnění cíle: Doporučit orgánům sociálně právní ochrany dětí a sociálním kurátorům/sociálním pracovníkům stanovit na úrovni obcí s rozšířenou působností jasné postupy spolupráce OSPOD a sociálních pracovníků/sociálních kurátorů při ukončování ústavní výchovy před/při dosažení zletilosti.

³⁴ http://www.mpsv.cz/files/clanky/10774/umluva_CJ_rev.pdf: „3. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby děti se zdravotním postižením měly rovná práva na život v rodinném prostředí. S cílem realizovat tato práva a předcházet ukrytí, opouštění, zanedbávání a segregaci dětí se zdravotním postižením se státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zavazují poskytovat dětem se zdravotním postižením a jejich rodinám včasné a komplexní informace, služby a podporu. 4. Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby dítě nebylo odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, vyjma případů, kdy příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení rozhodnou, že takové oddělení je potřebné v nejlepším zájmu dítěte. Dítě nesmí být za žádných okolností odděleno od rodičů z důvodu jeho zdravotního postižení nebo zdravotního postižení jednoho či obou rodičů. 5. Pokud nejsou nejbližší příbuzní schopni pečovat o dítě se zdravotním postižením, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, vyvinou veškeré úsilí k zajištění náhradní péče v rámci širší rodiny, a pokud to není možné, v rámci společenství v rodinném prostředí.“

³⁵ Úprava podmínek pro uzavírání smluv o poskytnutí pobytové sociální služby osobě mladší 15 let bez doprovodu dospělé osoby by měla být předmětem připravované novely zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách.

³⁶ Analýza struktury a potřeb nezletilých osob s postižením z Královéhradeckého kraje v zařízeních spojených s dlouhodobým pobytem v souvislosti s transformací sociálních služeb a transformací systému péče o ohrožené děti, Královéhradecký kraj v rámci projektu Rozvoj dostupnosti a kvality sociálních služeb v Královéhradeckém kraji V, 2017.

Dílčí cíl č. 8.2 Metodicky vést sociální pracovníky (a kurátory) směrem k podpoře sociálního začleňování osob s postižením

Opatření k naplnění cíle: Doporučit provádět depistáž nejen v přirozeném prostředí uživatelů, ale soustředit se také na výše uvedená ústavní zařízení v rámci svého správního obvodu.

Opatření k naplnění cíle: Zvláštní pozornost věnovat případnému řízení o omezení svéprávnosti a ustanovení opatrovníka (žádosti okresních soudů o provedení sociálního šetření), období ukončování ústavní výchovy po dosažení zletilosti, období případného prodloužení ústavní výchovy a jejího ukončení, případně v době uzavírání, trvání a ukončování smlouvy o prodlouženém pobytu. Při výkonu činnosti sociální práce (poradenství, koordinace služeb) v první řadě preferovat život v přirozeném sociálním prostředí před pobytovou sociální službou, v případě pobytové sociální služby pak služby komunitního charakteru před službami ústavními.

Dílčí cíl č. 8.3 Metodicky vést veřejné opatrovníky i fyzické osoby vykonávající opatrovnictví směrem k podpoře sociálního začleňování osob s postižením

Opatření k naplnění cíle: Výkon veřejného opatrovnictví obcí, v níž osoba dlouhodobě žije, aby mohl být opatrovník dostupný opatrovanci v čase a místě.

Opatření k naplnění cíle: Klást důraz na spolupráci veřejných opatrovníků a sociálních kurátorů/sociálních pracovníků obcí s cílem koordinace potřebné podpory (sociálních služeb a činností sociální práce), která povede k řešení nepříznivé sociální situace a podpoří sociálního začleňování.

Opatření k naplnění cíle: Při výkonu opatrovnictví obdobně jako při realizaci činností sociální práce respektovat preferenci přirozeného sociálního prostředí před pobytovou sociální službou.

Dílčí cíl č. 8.4 Metodicky vést zřizované organizace (zejm. příspěvkové organizace kraje) poskytující sociální služby, zdravotnická zařízení a školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

Opatření k naplnění cíle: Podporovat inkluzivní vzdělávání dětí s postižením žijících v institucionální péči, tj. zajistit naplnění závazků dle čl. 24 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením³⁷.

Opatření k naplnění cíle: Jako prevenci izolace vytvářet příležitosti pro běžný život dětí v komunitě, kontakt s vrstevníky, vytváření běžných sociálních vztahů a zastávání běžných společenských rolí, předcházet zvyšující se izolovanosti dětí žijících v institucionálním prostředí, podporovat otevřenost zařízení.

³⁷http://www.mpsv.cz/files/clanky/10774/umluva_CJ_rev.pdf: „Státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, uznávají právo osob se zdravotním postižením na vzdělání. S cílem realizovat toto právo bez diskriminace a na základě rovných příležitostí, státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí začleňující vzdělávací systém na všech úrovních...2. Při uskutečňování tohoto práva státy, které jsou smluvní stranou této úmluvy, zajistí, aby: b) osoby se zdravotním postižením měly na rovnoprávném základě s ostatními přístup k inkluzivnímu, kvalitnímu a bezplatnému základnímu vzdělávání a střednímu vzdělávání v místě, kde žijí.

Opatření k naplnění cíle: V zařízeních vytvářet takové podmínky a prostředí, aby se služba co nejvíce blížila rodinnému³⁸ prostředí (kapacita, skladba uživatelů, personální zajištění, materiálně technické zázemí).

Opatření k naplnění cíle: Za všech okolností mít na paměti, že hlavním cílem všech zúčastněných aktérů je návrat dítěte do (náhradní) rodinné péče, tento cíl by měl být reflektován v individuálních plánech uživatelů sociálních služeb, individuálním programem/plánem rozvoje osobnosti dítěte a dalších relevantních dokumentech.

3.6. Demografické trendy a veřejné služby

Cíl č. 9 Demografické trendy reflektovat v rámci oborových koncepcí Královéhradeckého kraje nejen v sociální oblasti

Dílčí cíl č. 9.1 Opatření na podporu seniorů závislých na péči a pečujících osob zohledňovat v rámci Strategie Královéhradeckého kraje v oblasti sociálních služeb 2018 – 2026 a Střednědobého plánu sociálních služeb Královéhradeckého kraje 2018 - 2020

Dílčí cíl č. 9.2 Opatření v oblasti zdravotnictví zohledňovat v rámci Koncepce zdravotnictví Královéhradeckého kraje 2016 – 2020 (gerontologie a gerontopsychiatrie, domácí zdravotní péče, následná péče, paliativní/hospicová péče, gynekologie a porodnictví (perinatologie a neonatologie, zohlednění regionálních specifik v souvislosti s pohybem obyvatelstva))

³⁸ Pro zajímavost lze uvést jeden příklad, který lze hodnotit jako odporující požadavku, aby se služba co nejvíce blížila rodinnému prostředí. Jde o závěr inspekční zprávy inspekce provedené ve dnech 23. a 24. 5. 2016 v Dětském domově, základní škole a školní jídelně, Dolní Lánov 240, který jako slabou stránku hodnotí přípravu večeří v pracovních dnech vychovateli společně s dětmi („*kteřá je buď na úkor plnění úkolu denního vychovatele, nebo na úkor pestrosti a hodnoty večeří*“) a doporučuje zajistit v pracovních dnech večeře dětí ve spolupráci se zaměstnanci školní jídelny. Ve zprávě stojí „Vychovatelé, kteří mají především plnit školní vzdělávací program, proto celkem přirozeně plánují a připravují zpravidla velmi jednoduchá jídla, což jim umožní věnovat se v odpoledním čase výchovným činnostem. Tím však dochází k omezení večeří formou hlavního jídla, děti jedí převážně studená a na přípravu jednoduchá jídla. Zlepšením této situace se ředitel neodkladně zabýval.“ Inspekční zpráva čj. ČŠIH-386/16-H je dostupná na <http://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Inspekcní-zpravy?d=10660>.

4. Zdroje

Analýza struktury a potřeb nezletilých osob s postižením z Královéhradeckého kraje v zařízeních spojených s dlouhodobým pobytem v souvislosti s transformací sociálních služeb a transformací systému péče o ohrožené děti, Královéhradecký kraj v rámci projektu Rozvoj dostupnosti a kvality sociálních služeb v Královéhradeckém kraji V, 2017.

Grafika: Registrovaná partnerství fungují přes 10 let. Kolik párů si řeklo "ano" a kolik se rozvedlo. In: *Aktualne.cz* [online]. 11.2.2017 [cit. 17.4.2017]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/domaci/grafika-registrovana-partnerstvi/r~5fb3d54aec4811e6b0800025900fea04/?redirected=1492403482>

Charakteristika kraje [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2017. Poslední změna 9.2.2017 [cit. 15.4.2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/strucna_charakteristika_kraje

Inspekční zpráva čj. ČŠIH-386/16-H [online]. Hradec Králové: Česká školní inspekce, Královéhradecký inspektorát, 2016. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/cz/Dokumenty/Inspekni-zpravy?d=10660>

MACELA, Miloslav. Rozbor nákladů jednotlivých typů služeb péče o ohrožené děti. In: *Obec a finance 1/2014* [online]. [cit. 18.5.2017]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6642305>. Path: homepage; archiv; Ročník 19; Rešerše 1/2014.

Mzdy, náklady práce. In: <https://www.czso.cz/csu/xh/> [online]. 2017 [cit. 22.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xh/mzdy-xh>

Porodnost a plodnost - 2011 – 2015 [online]. Praha: Český statistický úřad, 2016 [cit. 16.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/porodnost-a-plodnost-2011-2015>

Statistické ročenky Královéhradeckého kraje [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 16.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

Projekce počtu obyvatel Královéhradeckého kraje do roku 2050 [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad [cit. 16.4.2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/projekce_poctu_obyvatel_do_roku_2050

Průměrná mzda v Královéhradeckém kraji za rok 2016 se přehoupla přes 25 tisíc korun. In: <https://www.czso.cz/csu/xh> [online]. 2017 [cit. 22.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/xh/prumerna-mzda-v-kralovehradeckem-kraji-za-rok-2016-se-prehoupla-pres-25-tisic-korun>

Rodinná politika na úrovni krajů a obcí – Metodické „doporučení“ Ministerstva práce a sociálních věcí. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2008 [cit. 23.4.2017]. ISBN 978-80-86878-82-9. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/6778/Rodinna_politika.pdf

Sčítání lidu, domů a bytů - Královéhradecký kraj - analýza výsledků – 2011 [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 30.9.2013 [cit. 17.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/ci/scitani-lidu-domu-a-bytu-2011-kralovehradecky-kraj-analyza-vysledku-2011-22y25h155n>

Senioři v Královéhradeckém kraji - 2015 [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 30.10.2015 [cit. 19.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/kartogramy-hu4hcbgm3a>

Statistiky nezaměstnanosti z územního hlediska. In: <http://portal.mpsv.cz> [online]. 2017 [cit. 22.4.2017]. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/uzem/?stat=200000000110&obdobi=C&rok=2017&uzemi=0&send=send&piref37_240429_37_240428_240428.pohled=1&piref37_240429_37_240428_240428.xslselect=nazev&piref37_240429_37_240428_240428.xslorder=0&piref37_240429_37_240428_240428.usr1=1

Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, č. 10/2010 Sb. m. s.

Veřejná databáze Českého statistického úřadu (Statistiky). Dostupné z: <https://vdb.czso.cz/vdbvo2/>

Vývoj dětí v náhradních formách péče. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011 [cit. 22.5.2017]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

Vybrané údaje ve správních obvodech ORP za rok 2015 [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad [cit. 19.4.2017]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/xh/vybrane_udaje_o_spravnich_obvodech_orp

Vývoj dětí v náhradních formách péče [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2011 [cit. 22.5.2017]. ISBN 978-80-7421-040-2. Dostupné z: http://www.mpsv.cz/files/clanky/13150/nahradni_pece.pdf

Vývoj obyvatelstva České republiky - 2015 (sňatečnost) [online]. Praha: Český statistický úřad, 3.10.2016 [cit. 16.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/vyvoj-obyvatelstva-ceske-republiky> (<https://www.czso.cz/documents/10180/47411902/1300691602.pdf/3543b462-a5ee-403e-8bf0-eae5b155a0c2?version=1.1>)

Statistické ročenky Královéhradeckého kraje [online]. Praha: Český statistický úřad [cit. 17.4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/katalog-produktu>

Vývojová ročenka školství 2005/06–2015/16 [online]. Praha: Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy, 2017, [cit. 12.5.2017]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/statistika-skolstvi/vyvojova-rocenka-skolstvi-2005-06-2015-16>

Základní tendence demografického, sociálního a ekonomického vývoje Královéhradeckého kraje – 2015 [online]. Hradec Králové: Český statistický úřad, 2016 [cit. 15. 4.2017]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32961986/33013116.pdf/5ecebda-ac40-4c66-8e2b-6a4f8909fa63?version=1.13>

5. Seznam tabulek

Tabulka 1 Počet obyvatel ve správních obvodech obcí s rozšířenou působností Královéhradeckého kraje dle věkových skupin k 31. 12. 2015	6
Tabulka 2 Další vybrané demografické údaje k 31. 12. 2015 dle správních obvodů obcí s rozšířenou působností Královéhradeckého kraje dle věkových skupin k 31. 12. 2015	6
Tabulka 3 Narození - územní srovnání, období: rok 2015	8
Tabulka 4 Počet sňatků a průměrný věk ženichů a nevěst při prvním sňatku v letech 2005 - 2015	9
Tabulka 5 Vybrané ukazatele rozvodovosti v Královéhradeckém kraji v letech 2005 - 2015	10
Tabulka 6 Úhrnná rozvodovost v Královéhradeckém kraji a ČR	10
Tabulka 7 Struktura hospodařících domácností k 26. 3. 2011 (výsledky sčítání lidu, domů a bytů).....	11
Tabulka 8 Vývoj vybraných ukazatelů Královéhradeckého kraje v letech 1970 – 2011 (přepočteno na území kraje platné k 26. 3. 2011)	12
Tabulka 9 Struktura domácností tvořených jednou rodinou podle počtu závislých dětí v roce 2011..	12
Tabulka 10 Nezaměstnanost v Královéhradeckém kraji za březen 2017	13
Tabulka 11 Uchazeči o zaměstnání v evidenci úřadu práce a podíl nezaměstnaných osob - územní srovnání k 31. 12. 2016	13
Tabulka 12 Zaměstnanci a jejich průměrné mzdy v krajích v 1. – 4. čtvrtletí 2016 a přírůstek proti 1. – 4. čtvrtletí 2015	14
Tabulka 13 Vývoj průměrné mzdy v Královéhradeckém kraji v letech 2011 - 2016	15
Tabulka 14 Dávky vyplácené Úřadem práce ČR v souvislosti s výkonem pěstounské péče.....	16
Tabulka 15 Vývoj počtu dětí v náhradní rodinné péči v Královéhradeckém kraji k 31. 12. příslušného kalendářního roku v letech 2013 – 2016.....	16
Tabulka 16 Orientační průměrné náklady na dítě v náhradní rodinné péči	17
Tabulka 17 Vývoj počtu pěstounů resp. osob v Královéhradeckém kraji vykonávajících náhradní rodinnou péči v letech 2014 - 2016.....	17
Tabulka 18 Počty nezaopatřených dětí žijících ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy.....	18
Tabulka 19 Děti z Královéhradeckého kraje umístěné v náhradní péči zařízení pro péči o děti v letech 2014 - 2016.....	18
Tabulka 20 Neinvestiční náklady ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchově v roce 2013.....	19
Tabulka 21 Kapacita a náklady na lůžko ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchově v Královéhradeckém kraji v roce 2016	20
Tabulka 22 Dofinancování vybraných pobytových sociálních služeb poskytujících službu domova pro osoby se zdravotním postižením nezaopatřeným dětem	22